

ПРОБЛЕМИ НАУКОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Міжнародний симпозіум «Роль міжнародних організацій у розвитку загальноєвропейського науково-технологічного простору» (Київ, 22—25 вересня 2001 р.)

Організаторами цього симпозіуму виступили Міжнародна асоціація академій наук (МАН), Венеціанський офіс ЮНЕСКО — Регіональне бюро з питань науки і технологій для Європи (UVO-ROSTE), Європейська комісія, Національна комісія України у справах ЮНЕСКО, Національна академія наук України, Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України. У симпозіумі взяли участь 237 осіб, які представляли 16 країн та 10 міжнародних організацій.

Із вступним словом до учасників симпозіуму звернувся президент Національної академії наук України, президент МАН академік НАН України Б. Є. Патон. Він відзначив високий рівень представництва на цьому форумі, покликаною розглянути і обговорити ініціативи та пропозиції з питань розвитку загальноєвропейського співробітництва в науково-технічній сфері. Таке обговорення має особливе значення у зв'язку з процесами глобалізації світової економіки. Європа вже нагромадила великий історичний досвід реалізації різного роду інтеграційних процесів на міждержавному рівні. Однак сьогодні європейським країнам, щоб утриматись у конкурентній боротьбі з державами — лідерами на світовому ринку високотехнологічної продукції — необхідно об'єднати весь свій науково-технічний потенціал, включаючи і здобутки країн з перехідною економікою.

З доповідями на пленарних засіданнях виступили близько 30 учасників симпозіуму. Серед них Пітер Дрент — президент Європейської федерації національних академій наук, Володимир Кадишевський — директор Об'єданого інституту ядерних досліджень, Джерсі Лангер — віце-президент Європейської асоціації сприяння розвитку науки і технологій, П'єр Лассер — директор Венеціанського регіонального офісу ЮНЕСКО, Улмас Мірсаїдов — президент Академії наук Республіки Таджикистан, Ахіліас Мітос — генеральний директор директорату з науки Європейської комісії, Микола Плате — головний учений секретар Російської академії наук, Альберт Тавхелідзе — президент Академії наук Грузії.

Учасники симпозіуму підкреслювали важливу роль науки і наукових спільнот в інтеграційних процесах, що відбуваються в Європі, а також у забезпеченні сталого розвитку на регіональному і національному рівнях. Саме тому такого значення набуває формування єдиного загальноєвропейського науково-технологічного простору. Мета його створення — нарощування і підвищення якості сукупного наукового потенціалу як ключового чинника інноваційного розвитку кожної з європейських країн, а також прискорення процесів технологічного об'єднання всієї Європи, зближення рівнів розвитку економіки і якості життя громадян усіх держав. У цьому наука, передусім розробка і широке впровадження нових наукоємних технологій, могли б відіграти провідну роль.

Для прискорення руху до єдиного загальноєвропейського науково-технологічного простору необхідно зосередити зусилля країн Європи на створенні першокласних загальноєвропейських наукових центрів з актуальних напрямів наукового пошуку, на

розвитку європейської інфраструктури забезпечення дослідницького процесу. Зокрема, важливе значення матиме формування єдиної мережі телекомунікацій, широке впровадження новітніх інформаційних технологій і створення на їхній базі віртуальних наукових центрів і лабораторій. Необхідно частіше практикувати спільне фінансування міждержавних наукових і науково-технологічних програм, ширше залучати вчених східноєвропейських країн до участі у виконанні великих науково-технічних програм Європейського Союзу, всіляко заохочувати спільні і скоординовані наукові дослідження, сприяти організації міжнародних конференцій і симпозіумів, стимулювати міжрегіональне і міждисциплінарне наукове спілкування, активно розвивати всі напрями європейської науково-технологічної інтеграції.

Водночас постає серйозна загальноєвропейська проблема, про яку також ішлося на симпозіумі: як поєднати інтеграційні процеси в цій сфері з національними потребами різних народів, як максимально врахувати історичні та культурні особливості кожної європейської нації? Характерною рисою регіонального розвитку на нинішньому етапі є наявність у Європі великої групи країн з так званою перехідною економікою, але з великим науково-технічним потенціалом. Інтересам кожної з них відповідає така форма європейської наукової інтеграції, яка забезпечуватиме ефективне використання наукового потенціалу всіх розташованих на континенті країн, у тому числі й тих, що мають перехідну економіку. Щоб прискорити і належним чином спрямувати цей процес, необхідно нарощувати повноваження і можливості наднаціональних європейських організацій, які сприяють науково-технічному співробітництву.

Скликання і проведення міжнародного симпозіуму, що відбувся у Києві, стало винятково важливою і своєчасною ініціативою, яка може започаткувати панєвропейський діалог щодо ролі всіх членів наукових спільнот, включаючи міжнародні науково-технічні та економічні інститути, у створенні загальноєвропейського науково-технологічного простору.

Учасники симпозіуму відвідали ряд інститутів Національної академії наук України, де ознайомилися з організацією їх роботи. Було проведено два «круглі столи». Їхні учасники обговорили питання діяльності міжнародних організацій, спрямованої на підтримку наукових досліджень і розвиток співробітництва у цій галузі, а також проблеми організації наукової діяльності в умовах посилення міжнародної інтеграції. За результатами роботи симпозіуму та обговорення проблем на «круглих столах» прийнято відповідні рекомендації.

О. Бахонський,
кандидат фізико-математичних наук